

Datum

2019-05-14

Vår beteckning

RV190300

Er beteckning

Fi2018/03212/K

Finansdepartementet

103 33 Stockholm

fi.remissvaregeringskansliet.sefi.ofa.k.remisseregeringskansliet.se

YTTRANDE ÖVER REMISS "LITE MER LIKA. ÖVERSYN AV KONSTNADSUTJÄMNINGEN FÖR KOMMUNER OCH LANDSTING (SOU 2018:74)"

Region Västmanland har tagit del av kostnadsutjämningsutredningens slutbetänkande, och lämnar nedan sitt yttrande. Förutsättningarna och metoderna för kostnadsutjämningsystemet ses regelbundet över för att systemets syfte ska upprätthållas. Utredarens uppdrag har denna gång varit att analysera i vilken utsträckning kostnadsutjämningsystemet fångar upp strukturella kostnadsskillnader och utifrån analysen föreslå angelägna förändringar samt att om möjligt förenkla systemet.

När det gäller landstingen/regionerna föreslås kostnadsutjämningsmodellen bestå av tre olika delmodeller: Hälsa- och sjukvård, Befolkningsförändringar, Kollektivtrafik. Nuvarande delmodell "löner" föreslås fortsättningsvis ingå i delmodellen för Hälsa- och sjukvård.

Sammanfattning

Region Västmanland avstyrker förslaget till ny kostnadsutjämningsmodell.

Region Västmanland ser positivt på den principiella inriktningen med ökad hänsyn till socioekonomisk profil och stärkt stöd till glesbygden, likaså ambitionen att söka möjligheter till förenkling av hälso- och sjukvårdsmodellen. Dock ifrågasätter Region Västmanland om socioekonomiska faktorer är tillräckligt beaktade och om modellen i tillräcklig omfattning anpassats till den utveckling som pågår inom hälso- och sjukvården. Förklaringsgraden i löne modellen för sambandet mellan kostnad för inhyrd personal och gleshet är endast 55 procent, vilket Region Västmanland anser vara för lågt.

Region Västmanland är kritisk till den nya variabeln i modellen för befolkningsförändringar och ställer sig frågande till om syftet i kollektivtrafikmodellen uppnås.

Innan beslut fattas vill Region Västmanland framhålla att det behövs fördjupade utredningar och kompletterande beräkningar. Om förslaget skulle genomföras kommer utjämningsmodellens omfattning att öka med en miljard kronor för såväl kommunerna som regionerna. Region Västmanland anser inte att det är motiverat att utjämningsmodellens

Postadress

Region Västmanland
Regionhuset
721 89 Västerås

Besöksadress

Regionhuset, ing 4

Telefon, vxl

021-17 30 00

Telefax

021-17 45 30

Org Nr

232100-0172

VAT nr

SE232100017201

E-post

region@regionvastmanland.se

Webbadress

www.regionvastmanland.se

omfattning mellan regionerna ökar, och ser en risk med att de stora ekonomiska effekterna, både positiva och negativa, undergräver utjämningsystemets legitimitet samt möjligheterna att utkräva ansvar från de politiska ledningarna.

För Region Västmanland innebär den föreslagna kostnadsutjämningsen en förändring på 801 kronor/invånare. Regionen går från att ha varit bidragsmottagare på 791 kr/invånare till att bli bidragsgivare på 10 kr/invånare, vilket motsvara en intäktsförändring på drygt 210 miljoner kronor per år i 2018 års nivå. Region Västmanland är den region som får den största negativa förändringen i förslaget till ny kostnadsutjämningsen, mätt i kronor per invånare, jämfört med övriga regioner. Utredarens förslag innebär orimliga svängningar i planeringsförutsättningarna för regionen.

Nedan följer Region Västmanlands synpunkter på förslagen:

Hälso- och sjukvårdsmodellen

8.2.1 Förslag

Kostnadsmatris

1. Att kostnadsdata nu hämtats från tre landsting istället för ett, är positivt. Önskvärt är att kostnadsdata hämtas från samtliga regioner.

2. Ambitionen att förenkla och minska antalet variabler i hälso- och sjukvårdsmodellen är i sig positivt, men Region Västmanland ifrågasätter om socioekonomiska faktorer är tillräckligt beaktade. För Region Västmanland är den negativa effekten av att variabeln sysselsättning tagits bort ur modellen betydande och den kompenseras endast till en mindre del av inkomst- och utbildningsprislapparna.

Utredaren säger i anslutning till genomgången av kostnadsmatriserna att "resultatet är förenligt med gängse bild av folkhälsans bestämningsfaktorer". Region Västmanland vill se en fortsatt utredning kring detta.

Inom landstingsvärlden är indexet CNI (Care need index) väl etablerat och använt. Indexet är ett hjälpmedel som används för att identifiera risk för ohälsa. Indexet består av sju variabler som ges olika vikt sorterade i fallande ordning enligt nedan:

- Ålder över 65 år och ensamstående
- Utlandsfödd (Östeuropa, Asien, Afrika och Sydamerika)
- Arbetslös eller i åtgärd 16–64 år
- Ensamstående förälder med barn 17 år eller yngre
- Person ett år eller äldre som flyttat in i området
- Lågutbildad 25–64 år
- Ålder yngre än fem år

Flera variablerna täcks (helt eller delvis) i den föreslagna kostnadsmatrisen, dock inte alla, t ex arbetslöshet som viktas högt i detta index.

Merkostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd

1. Index positivt

2. Modellen "Struktur": Av utredningsuppdraget framgår att "Det är viktigt att kostnadsutjämningen uppdateras i takt med samhällsutvecklingen". Region Västmanland frågar sig om modellen verkligen fångar de samhällsförändringar som för närvarande sker inom hälso- och sjukvården. Den specialiserade vården centraliseras alltmer, och samtidigt pågår en decentralisering som innebär att vården i allt större utsträckning kommer att ges i patientens hem, d v s inte i ett sjukhus, en vårdcentral eller i ambulans. Regionen uppfattar att de administrativa gränserna blir väldigt styrande i modellen "Struktur". Utvecklingen mot ökad grad av självmonitorering och vårdinsatser i hemmen med hjälp av digital teknik och nya arbetssätt, bör leda till att andra perspektiv och annat innehåll blir aktuella i modellen.

Förslag 6.3.1

Struktur

Region Västmanland instämmer i att någon form av strukturmodell behövs, men variablerna i modellen behöver ses över för att spegla vårdens struktur enligt resonemang ovan.

Lönemodell

Förutom uppdatering av data har modellen utökats med fler och förändrade variabler. För bemanning i områden med gles bebyggelse har en statistisk modell använts. Förklaringsgraden i denna modell för sambandet mellan kostnad för all hyrpersonal och gleshet är 55 procent, vilket innebär att nära hälften är oförklarade. Region Västmanland anser att förklaringsgraden behöver vara högre för att kunna ligga till grund för utjämning.

Region Västmanland konstaterar att modellen inte beaktar det faktum att Västmanland ligger mitt i ett dynamiskt område, inklätt mellan flera stora universitetssjukhus, vilket påverkar löneläget på regionens länssjukhus.

Befolkningsförändringar

8.3 Förslag

Enligt förslaget ska denna delmodell för befolkningsförändring bestå av två komponenter. Dels *eftersläpningseffekter* och dels *merkostnader vid kraftig befolkningsförändring*.

Att variabeln *eftersläpningseffekter* ska finnas kvar instämmer Region Västmanland i.

Region Västmanland samtycker inte till att den tillkommande variabeln *merkostnader vid kraftig befolkningsförändring* införs. Utredaren framhåller att det finns svårigheter att empiriskt fastställa hur stora merkostnader befolkningsförändringar egentligen leder till. Jämförelse görs med kommunerna där denna variabel finns med. Det finns stora likheter mellan verksamhet i kommuner och landsting men det finns också stora skillnader.

Vidare lyfter utredaren att områden med kraftig befolkningstillväxt kommer att ha nyare lokaler och därmed högre genomsnittliga avskrivningar per invånare. Hela landstingsvärlden står inför behov av stora investeringar, på grund av ålderstigna och

ej funktionella lokaler, med ökade avskrivningskostnader. Samtidigt sker stora förändringar inom hälso- och sjukvården, se vidare under *Merkostnader för hälso- och sjukvård i glesbygd* ovan.

Ökade kostnader för en befolkningstillväxt med två procentenheter högre än riket under en tioårsperiod borde kunna hanteras med omstruktureringar och de förändringar som befolkningstillväxt innebär i skatteunderlaget.

Kollektivtrafik

9.1 Förslag

Utredaren föreslår att *Andel av befolkningen som bor i tätort med fler än 11 000 invånare* utgår och ersätt med *Tätortsbefolkningens storlek*.

Region Västmanland anser inte att delar av syftet med kollektivtrafikmodellen uppfylls. I avsnitt 9.2 *Nuvarande modell* framgår att modellen syftar till att fånga upp glesbygdsproblem, trängselproblem i storstadsregionerna samt att behov av kollektivtrafik uppkommer i större tätorter.

Förslaget till ny modell innebär en förändring från att vara ett tätortstillägg till att bli ett storregiontillägg. Visserligen finns det mindre landsting/regioner som får en sänkning med förslaget till ny modell, men gemensamt för samtliga landsting/regioner utöver Region Stockholm och till mindre del Region Skåne och Västra Götalandsregionen är avgifter på mellan 969 kr/inv och 386 kr/inv. Är verkligen glesbygdsproblemen fångade i förslaget till ny modell? Hur beaktas förändringen i samhällsstrukturen i glesbygd?

Ekonomiska effekter

I tabellen nedan redovisas utfallet för Region Västmanland till följd av förslaget till ny modell för kostnadsutjämning uppdelat på de tre delmodellerna, dels som kronor per invånare och dels i miljoner kronor.

	Nuvarande modell Kr/inv	Förslag Kr/inv	Förändring Kr/inv	Nuvarande modell mkr	Förslag mkr	Förändring mkr
Hälso- och sjukvård inkl lön	1 248	716	-532	333	191	-142
Kollektivtrafik	-417	-529	-112	-111	-141	-30
Befolkningsförändring	-40	-197	-157	-10	-52	-42
Totalt	791	-10	-801	212	-2	-214

Datum

2019-04-24

Vår beteckning

RV190300

Det försämrade utfallet för Region Västmanland uppgår till totalt 214 miljoner kronor i 2018 års nivå. Enligt skatteprognos 2018 motsvarar detta en skattehöjning med 33 öre från 10,88 till 11,21.

Införandebidrag

11.2 Förslag

Enligt förslaget ska ett tidsbegränsat införandebidrag införas och beräknas så att den årliga bidragsminskningen/avgiftshöjningen begränsas till högst 300 kronor per invånare och år. Detta skulle för Västmanland innebära en minskning i kostnadsutjämningen med ca 80 miljoner kronor första året den nya modellen införs. Året därefter ytterligare minskning med 80 miljoner kronor. Därefter skulle införandebidraget vara borta och den totala intäktsförändringen uppgår då till drygt 210 miljoner kronor.

Med anledning av de synpunkter som framförts på föreslagna delmodeller och det snabba införandet samt de stora investeringar i nytt sjukhus som Region Västmanland står inför innebär förslaget till ny kostnadsutjämning orimliga konsekvenser.

Region Västmanland vill åter framhålla att det behövs fördjupade utredningar och kompletterande beräkningar innan beslut om ny modell för kostnadsutjämning fattas. De i förslaget stora förändringarna, både positiva och negativa, är orimliga och ger inte stabila planeringsförutsättningar.

FÖR REGION VÄSTMANLAND

Denise Norström
Regionstyrelsens ordförande

Anders Åhlund
Regiondirektör